

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พื้นที่ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ประกอบไปด้วยระบบนิเวศที่มีความหลากหลายสูง เช่น ระบบนิเวศหาดหิน หาดทราย ป่าชายเลน และแนวปะการัง ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ และมีความเป็นธรรมชาติที่ยังสวยงามมาก ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเยือนพื้นที่บางกะไชยเป็นจำนวนมาก และเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติของสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี (2561) พบว่าภายหลังจากที่จังหวัดจันทบุรีได้ถูกโปรโมตให้เป็นเมืองที่ต้องห้ามพลาดในปี 2557 นั้น ทำให้มีปริมาณนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเยือนจังหวัดถึง 2,000,000 คน และมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นถึงในปี 2559 เป็นจำนวน 2,500,000 คน โดยสถานที่ท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลบางกะไชย ได้แก่ อ่าวว้าง และเกาะนมสาวก็จัดว่าเป็นบริเวณที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเข้ามาเพื่อพักผ่อน และทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เช่น การขี่จักรยานเลียบริเวณชายฝั่ง การเล่นน้ำบริเวณชายหาด และการดำน้ำดูปะการัง เป็นต้น โดยที่ผ่านมาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้มีการดำเนินการเพื่อทำการวิจัยทรัพยากรทางชีวภาพในพื้นที่เกาะนมสาวอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การศึกษาทรัพยากรชีวภาพเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาความหลากหลายของปู (ชุดาภา คุณสุข และรังสิณี วงษ์สมศรี, 2559 : หน้า 1) การฟื้นฟูปะการังท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว (โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2559 : หน้า 7) ซึ่งผลการศึกษาพบศักยภาพความหลากหลายทางชีวภาพทั้งในเรื่องชนิด และระบบนิเวศมีความหลากหลายสูง เหมาะต่อการเสริมสร้างประสิทธิภาพการท่องเที่ยวของพื้นที่ตำบลบางกะไชย และจังหวัดในระยะยาว นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าสามารถต่อยอดงานวิจัยในพื้นที่ข้างเคียงที่มีศักยภาพสูงได้ คือ พื้นที่อ่าวว้าง (ภาพที่ 1.1) โดยกลุ่มผู้วิจัยพบว่าในทั้งพื้นที่เกาะนมสาว และพื้นที่อ่าวว้าง มีสาหร่ายทะเลขนาดใหญ่ เช่น สาหร่ายสีน้ำตาล สาหร่ายสีแดง และสาหร่ายสีเขียว ที่มีความสวยงาม และมีความชุกชุมค่อนข้างมากเป็นบริเวณกว้าง และยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและหลบซ่อนตัวที่สำคัญของสัตว์ทะเลหลายชนิด เหมาะต่อการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้แห่งใหม่ ร่วมกับการดำน้ำดูปะการัง ที่พบว่าปะการังในบริเวณนี้ มีลักษณะที่เฉพาะ และมีความสวยงามที่โดดเด่น เช่น กลุ่มปะการังก้อน เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถต่อยอดพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายทะเลนี้ในเชิงพาณิชย์ ด้วยแปรรูปเป็นเมนูอาหารที่มีลักษณะเฉพาะของชุมชนได้อีกด้วย โดยผลจากการศึกษาคั้งนี้้นนอกจากจะเป็นการสนองโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ของมหาวิทยาลัยแล้ว ยังเป็นการบูรณาการความร่วมมือร่วมกับองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นบางกะไชย ที่มีความเข้มแข็ง และมีความเอาใจใส่ต่อการจัดการ

ทรัพยากรในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยนโยบายหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย ก็คือ การเฝ้าระวังเพื่อการลดความสูญเสียความหลากหลายของทรัพยากรในชุมชน ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อการวางแผนการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งเป็นทรัพยากรฐานรากที่สำคัญของชุมชน

ภาพที่ 1.1 หาดอ่าวยางและเกาะนมสาว ตำบลบางกะไชย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) ศึกษาการแพร่กระจาย ความอุดมสมบูรณ์ของสาหร่ายทะเล ในพื้นที่อ่าวยาง และเกาะนมสาว จังหวัดจันทบุรี
- 2) ศึกษาปัจจัยทางกายภาพบางประการที่มีผลต่อการแพร่กระจายของสาหร่ายทะเล
- 3) ศึกษาการแปรรูปสาหร่ายทะเลที่มีศักยภาพสูงบางชนิดให้เป็นอาหารท้องถิ่น
- 4) สนองโครงการพระราชดำริในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประโยชน์ของการวิจัย

การนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ เช่น การทำให้คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชนบางกะไชยดีขึ้น รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการทรัพยากรสาหร่ายทะเลในชุมชนด้วยตนเอง (ตัวบ่งชี้ที่ 6 ข้อที่ 1)

- 1) ทราบสถานภาพความหลากหลายทางชีวภาพของสาหร่ายทะเล บริเวณอ่าววียง และเกาะนมสาว จังหวัดจันทบุรี
- 2) ทราบและตระหนักถึงประโยชน์ของการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ผ่านโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างระมัดระวัง
- 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบนฐานรากของความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรการเฝ้าระวังการลดความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และนำไปสู่นโยบายการสร้างพื้นที่ป้องกัน (Protected zone) เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ของจังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการแพร่กระจาย และความชุกชุมของสาหร่ายขนาดใหญ่ บริเวณเขตน้ำขึ้นลง ในพื้นที่อ่าววียง และเกาะนมสาว จังหวัดจันทบุรี จำนวน 6 ครั้ง ในช่วงเดือน มิถุนายน สิงหาคม ตุลาคม 2561 ถึงเดือน มกราคม กุมภาพันธ์ และมีนาคม 2562 พร้อมทั้งศึกษาค่าปัจจัยทางกายภาพต่าง ๆ ได้แก่ ค่าอุณหภูมิ ค่าความเป็นกรด-ด่าง ค่าปริมาณออกซิเจนละลาย ค่าปริมาณแสง ค่าความเค็ม และค่าความลึก

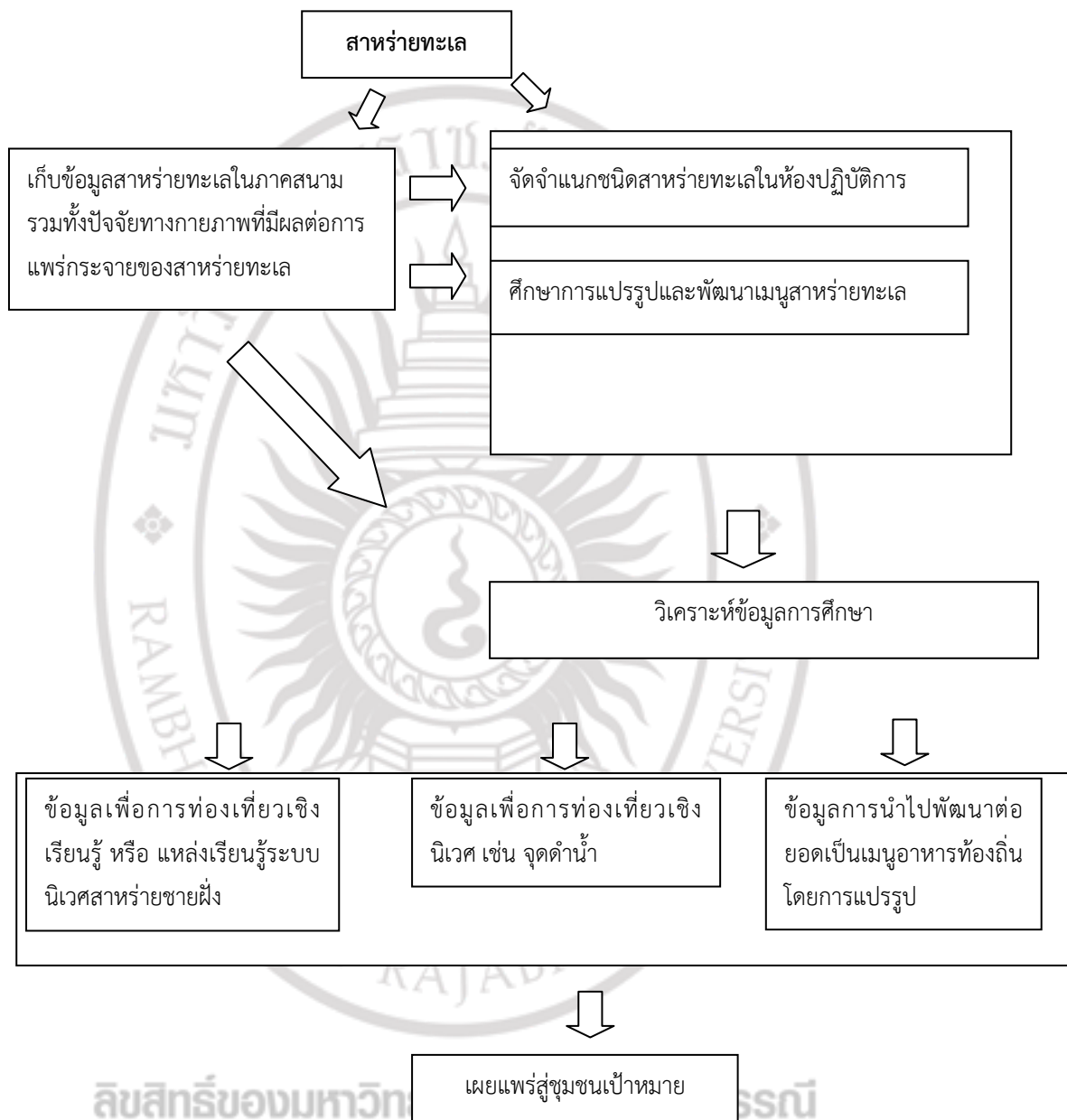
นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) ความหลากหลายทางชีวภาพ หมายถึง ความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศ มาจากคำ 2 คำ คือ biological หมายถึง ชีวภาพ และ diversity หมายถึง ความหลากหลาย แบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความหลากหลายทางพันธุกรรม ความหลากหลายทางชนิดพันธุ์ และความหลากหลายทางระบบนิเวศ
- 2) สาหร่ายทะเล หมายถึง สาหร่ายที่พบการแพร่กระจายในน้ำทะเล หรือในบริเวณชายฝั่ง ได้แก่ สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน สาหร่ายสีเขียว สาหร่ายสีน้ำตาล สาหร่ายสีน้ำตาลแกมทอง และสาหร่ายสีแดง แต่ในการศึกษานี้จะเน้นการศึกษาในกลุ่มสาหร่ายทะเลขนาดใหญ่ ที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ สาหร่ายสีเขียว สาหร่ายสีน้ำตาล และสาหร่ายสีแดง

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

โครงการวิจัยนี้มีกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1.2 กรอบแนวคิดการวิจัย